

Romanya Ülke Profili

Romanya, Orta Avrupa'nın güney doğusunda, Balkan Yarımadası'nın kuzeyinde bulunan bir ülke. Ülke kuzeyde ve kuzeydoğuda Ukrayna, kuzeydoğuda Moldova, kuzeybatıda Macaristan, güneybatıda Sırbistan, güneyde Bulgaristan ile komşudur. Ayrıca ülkenin doğuda Karadeniz'e de kıyısı vardır.

Başkent: Bükreş

Milli bayram: Birleşme Günü (Romanya ile Transilvanya'nın), **1 Aralık (1918)**

Nüfus: 19,71 milyon (2016)

Ortalama Hayat Süresi: 70,16 yıl / Erkeklerde: 66,36 yıl / Kadınlarda: 74,19 yıl

Etnik Yapı: %89,5 Romen, %6,6 Macar, %2,5 Roman, %0,3 Ukraynalı, %0,5 Alman, %0,2 Rus, %0,2 Türk, %0,4 diğer.

Dil: Romence

Okur Yazar Oranı: 15 yaş ve üzeri için %97 (1992 verileri).

Trafik Kodu : RO

Telefon Kodu : +40

İnternet Uzantısı : .ro

Para birimi: Rumen leyi / Leu (**ROL**)

Romanya'nın Coğrafi Bilgileri

Coğrafi koordinatları: 46 00 Kuzey, 25 00 Doğu

Yüzölçümü: toplam: 237.500 km²

Kara ile kaplı bölüm: 230.340 km²

Su ile kaplı bölüm: 7.160 km²

Ülke sınırları: toplam: 2.508 km

Sınır Ülkeleri: Bulgaristan 608 km, Macaristan 443 km, Moldova 450 km, Yugoslavya 476 km, Ukrayna (kuzey) 362 km, Ukrayna (doğu) 169 km

Kıyı şeridi uzunluğu: 225 km

İklim: ılıman; kışlar soğuk ve yağışlı, kar yağışı ve sise sıkça rastlanır; yazlar güneşli ve gök gürültüsü ile birlikte hafif yağışlı.

Arazi: merkezi Transilvanya Havzası doğudaki Karpat Dağları ile Moldovya Ovası'ndan güneydeki Transilvanya Alpleri ile Wallach Ovası'ndan ayrılır.

Belli başlı yükseklikler: en alçak nokta: Karadeniz 0 m / en yüksek nokta: Moldoveanu 2.544m

Ulusal kaynaklar: petrol (rezervler azalmaktadır), kereste, doğal gaz, kömür, demir cevheri, tuz, tarıma elverişli topraklar, hidroelektrik potansiyeli olan sular.

Avrupa Birliği üyesi olan ülkeler içinde 7. büyük yüz ölçümü ve 9. büyük nüfusa sahiptir. Ülkenin başkenti ve en büyük kenti konumundaki Bükreş, 2,2 milyon nüfusu ile Avrupa Birliği'nin en büyük 6. kentidir. Erdel bölgesinin büyük kentlerinden Sibiu, 2007 Avrupa Kültür Başkenti seçilmiştir.

Romanya, Avrupa Birliği, Latin birliği, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü, Frankofon gibi uluslararası kuruluşlara üyedir.

Avrupa'nın en geniş yüz ölçümüne sahip 12.ülke olan Romanya toprakları dünyanın %0.16'sına sahiptir. Bulgaristan ve Sırbistan ile olan sınırının büyük kısmı Tuna Nehri ile çizilen ülkenin güneyi, güneybatısı, batısı ve kuzeydoğusu bu nehir ve kolları ile çevrilidir. Ayrıca Tuna Nehri'nin kolu olan Tisza, Romanya'nın Ukrayna ile olan sınırının bir kısmını çizip Macaristan topraklarına girer. Dolayısıyla Tuna Nehri Romanya için paha biçilemez bir öneme sahiptir.

Ülke toprakları güney ve doğuda kalan yerler hariç Avrupa'nın en dağlık alanlarından biridir. En önemli dağlar Karpat Dağları olup ülkede yüksekliği 2,000 metreyi geçen kırktan fazla dağ bulunmaktadır.

Romanya laik bir devlettir ve resmi bir dini yoktur. 2002 sayımlarına göre ülkenin %86.7'si Ortodoks'tur. Bunu %4.7 ile Katoliklik, %3.7 ile Protestanlık ve %1.5 ile Pentekostallık izler. İslam, Romanya'da tarihi bir din olmasına rağmen sadece Dobruca'da yaşayan 67,500 Türk ve Tatarlar arasında yaygındır.

Romanya'nın başkenti Bükreş aynı zamanda ülkenin en büyük ve gelişmiş kentidir. Nüfusu 2007 sayımlarına göre 1,931,838 kişidir. Bu nüfus metropolitan alan da eklenince 2.1 milyona çıkmaktadır.

Romanya'nın en büyük beş kenti Yaş, Kaloşvar, Temeşvar, Köstence ve Craiova'dır. Ülkenin ayrıca nüfusu 200,000i geçen 5, 100,000i geçen 13 kenti bulunmaktadır.

Romanya Avrupa kıtasında en fazla petrole sahip ülkelerden birtanesidir. Ülkenin 5 adet açık kullanılan havzası vardır. Bu havzalar alplerin güneyinde Bükreşin kuzeyinde Tîrgovişte, Buzău, Proieşti, Braşov ilçelerinde mevcuttur.

Romanya'nın doğal ve tarihi güzellikleri her yıl ülkeye milyonlarca turist çekmekte ve bu turistler de ülke ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. 2006 yılında Gayri safi yurtiçi hasıla'nın %4.8'i, ve toplam kârın %5.8'i turizm ile elde edilmiştir.

Ticaret, turizmi takiben gelişmiş ikinci büyük sektördür. Turizm ülkenin en dinamik ve hızlı büyüyen sektörüdür. Dünya Gezi ve Turizm Konseyi'ne göre Romanya turizm alanında en hızlı büyüyen 4. ülkedir. Kayıtlara göre 2006'da ülkeye 20 milyonun üzerinde uluslararası turist gelerek en az bir gün geçirmiştir; ve bu rakam 2007 yılında daha da büyümesi beklenmektedir. Turizm 2005 yılında ülke ekonomisine yaklaşık 400 milyon € gelir getirmiştir.

Romanya'nın yaklaşık olarak üçte ikisi dağlık ve tepelik, geri kalan üçte biriyse yaylalık ve düz arazidir. Doğu Karpat Dağları ülkenin omurgasını teşkil eder. Güneydoğuya doğru geniş bir kavis çizerek yaklaşık 97 km'lik bir mesafe kat eder ve sonra ülkenin batısına döner ve burada Transilvanya Alpleri adını alır. Böylece ülkenin kuzey ortasındaki Tansilvanya Yaylası sanki duvarla çevrilmiş gibidir. Bu dağlar genel olarak aşınmış ve alçaktır. Yükseklikleri 900 m ila 1800 m civarındadır. Ülkenin en yüksek yeri Tansilvanya Alplerinde yer alan, yaklaşık 2548 m yüksekliğindeki Negoiu Tepesidir. Transilvanya Alpleri, Karpatlara nazaran daha yüksek olup, ekseri tepeleri 2500 m civarında yüksekliğe sahiptir. Romanya dağları ormanlarla kaplıdır. Bazı dağların yüksek bölgeleri çayırılık ve buzul gölleriyle doludur.

Karpatların doğu ve gúney etekleri Bođdan ve Eflak yaylaları olup, doğuda Prut Nehri ve gúneyde Tuna Nehri arasında boylu boyunca uzanır. Ortada dağ kavisinin iç kısmında yer alan Transilvanya Havzası, yaklaşık 450 m ortalama yüksekliğe sahip tepelerle dolu yüksek bir yayladır. Bu bölge Mureş ve Someş nehirlerinin geniş ve derin vadileriyle yer yer yarılmıştır.

Ülkenin denize açılan doğu yönünde yer alan Dobruca, Romanya'nın tek sahil şeridine sahip bölgesidir. Dobruca, Tuna ile Karadeniz bölgesinde yer alıp, yaklaşık 290 km'lik kıyıya sahip bir bölgedir. Bölgenin kuzeyi alçak ve bataklık, güneyi ise, kumlu plaj arazi ve sarp kayalıktır. Dobruca'dan başka ülke Eflak, Bođdan, Banat ve Transilvanya olmak üzere dört bölgeye daha ayrılabilir.

Ülkenin üçte birini kaplayan Bođdan, Doğu Karpatlar ile Moldovya sınırını çizen Prut Nehrinin arasında yer alır. Bölgenin önemli şehri Iaşi'dir. Ülkenin başşehrinin yeraldığı Eflak ise, Transilvanya Alpleriyle Bulgaristan sınırı arasındadır. Ülkenin tam orta bölgesinde yer alan Transilvanya'nın başşehriyse Cluj-Napoca'dır. Macaristan ve Yugoslavya sınırına dayanan kısım ise merkezi Timişoara olan ve düz, bataklık ve verimli bir yayla görünümündeki Banat bölgesidir. Ülkenin en doğusunda yer alan Dobruca'nın merkeziyse Constantadır. Kuzey Tuna deltasından başlayan bölgenin ortası göllerle doludur. Güney bölgesiyse "Romanya Riviera"sı olarak bilinir ve burada pekçok plaj vardır.

Ülke topraklarının dörtte biri ormanlıktır. Ülke yüzölçümünün sadece onda birlik bir bölümü çıplak dağlardan ve sulardan teşekkül etmiştir. Toprakların yaklaşık üçte birine yakın bir bölümü ekim için oldukça müsaittir.

Romanya'nın topoğrafik çeşitliliği, başkalığı oldukça dengeli olup, geniş ovalar, çok sayıda kırmak ve su yolları, verimli toprakları ve uygun iklimiyle dikkat çeker. Yođun ormanlık olan dağlarda geniş ölçüde çayır alanları da vardır. Bu durum başta koyun olmak üzere hayvancılık için geniş imkanlar kazandırır. Sık ormanlar kereste kaynağı durumunda ve tepe etekleriyse bağ ve meyve bahçeleriyle dolu bölge halindedir.

Dağlar ve etekleri aynı zamanda demir ve tuz yatakları bakımından zengindir. Bundan başka, buralar, aşığı yukarı iki bin çeşit mineral kaynağına sahiptir. Romanya, Rusya'dan sonra Avrupa'nın en çok petrol üreten ülkesidir. Ayrıca dünyada nadir olarak çıkarılan metan gazı(ural gazı) bakımından da oldukça zengindir. Ülkede çıkarılan diğer yeraltı zenginlikleriyse şunlardır: Kömür, linyit, demir filizi, manganez, krom, molibtenyum, bakır, kurşun, çinko, gümüş, altın, antimon, boksit, cıva ve uranyum.

Ülkede yetişen başlıca hayvanlar genel olarak koyun, sığır ve domuzdur. Dobruca bölgesi balık çeşitleri, kuş çeşitleri ve vahşi hayvanlar bakımından oldukça zengindir. Yaklaşık 60 çeşit balık ve 300'ü aşkın kuş çeşidi yetişir. Vahşi hayvanlardan daha çok kurt, kakum, yabani domuz ve yabani tavşana rastlanır.

Romanya, zengin ve daimi akar nehir şebekesine sahiptir. Başlıca nehirleri Tuna, Prut, Mureş, Someş, Ialomiţa, Siret ve Olt'tur. Çođu nehirlerden hidroelektrik potansiyel ve Tuna ile Prut'tan da su yolu ulaşımı sağlanabilmektedir. Tuna Nehri, ülkenin Yugoslavya, Bulgaristan ve Rusya

sınırlarını çizer ve doğuya doğru üç kola ayrılır. Sonra bataklık Tuna Deltasını meydana getirerek Karadeniz'e dökülür.

Romanya kültürü

Romanya'nın, Orta ve Doğu Avrupa arasında bir geçiş noktasında bulunması kültürüne de yansımıştır. Ülkede hem Balkan hem Avrupa hem de komşu ülkelerin kültürlerinin bir karmaşası vardır. Romanya kültürü, erken dönemlerde Slav kavimlerden, özellikle Sırp ve Ukrayna kültürlerinden, sonraki dönemlerde Türk ve Müslüman kültüründen, son yıllarda özellikle Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Batı Kültürü'nden oldukça etkilenmiştir.

Kültür, sanat, ruhani düşünce

Güzel sanatlar. Kuzey Moldova'daki manastırların iç ve özellikle dış duvar resimlerinin genişliği ve parlaklığı (15-16 yüzyılı) – **Voroneţ, Moldoviţa, Suceviţa, Arbore, Humor, Pătrăuţi**, vs., büyük tarihçinin, Andre Grabar'ı bu sanat olayını, 'bütün sayfaları aynı zamanda açık resimli bir kitaba' benzetmesine yol açtı.

Bizans ve halk temeline bağlı, romen modern çağın kültürü, rönensanslı, romantik, akademik, empresyonist veya ekspresyonist olsun, daha da sıkı Avrupa sanat hareketlerine bağlanmıştır. **Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu ve Ştefan Luchian**, romen modern resminin kurucu triosudur.

Modern Romen ve evrensel heykeltraşçılık, 20.yüzyılın dünya heykeltraş dilinin yeniden yapılanması için önemli bir rol oynayan kişi, **Constantin Brâncuşi** tarafından damgalandı.

Eski kitap. Manastır, üniversiteler, Romen Akademisi'nin kütüphanelerinde ve büyük şehirlerdeki arşivlerinde, sanat değeri büyük, minyatür içeren elyazıları vardır. 17. yüzyılda, Bucureşti, Târgovişte, Braşov, Iaşi, Alba Iulia, Râmnic, Buzău, Blaj'da matbaalar kurulmuştur. Romen dilinde güncel basma 1559 yılında, Diaconul Coresi'nin '**Catehismul**' adlı kitabının Braşov'da basılmasıyla başlamıştır.

Edebiyat. Romen dilinde yazılan edebiyatın başlangıcı, Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce, hümanist Constantin Cantacuzino ve özellikle Berlin Akademisi'nin üyesi olan, ansiklopedi yazarı, Dimitrie Cantemir gibi tarihçiler eserlerini yazdıkları 17.- 18. yüzyılda kaydedilmektedir.

19. yüzyılın ikinci yarısı, milli şair, **Mihai Eminescu**, düzyazı yazarı, **İon Creangă**, oyun ve düzyazı yazarı, **İ.L. Caragiale** vs. gibi romen edebiyatının büyük klasiklerinin dönemidir.

20. yüzyılda parlak bir yazar grubu ortaya çıkmaktadır: düzyazı yazarları, **Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu ve Mircea Eliade** (din tarihçisi olarak tanınmış), şair, felsefeci ve oyun yazarları, **Lucian Blaga, Tudor Arghezi, İon Barbu, George Bacovia**, edebiyat eleştirmeni ve estetikçiler, **Eugen Lovinescu, Tudor Vianu** ve roman yazarı olarak da tanınmış, **George Călinescu**.

Romanya, avangardizmin çıktığı Avrupa'nın en önemli merkezlerindedir ve bunu **Tristan Tzara** eserleri ile başarmıştır (dadaizmin kurucusu).

İki savaş arasındaki dönemde ortaya çıkan yazarların bazıları, savaştan sonraki dönemde de, mümkün olduğu kadar totaliter ideolojisinin empoze ettiği uzlaşma yollarından kaçınarak, yazmaya devam ederler. Diğerler, yurt dışında dünya çapında ün kazanarak yaşarlar (örneğin, Fransız Akademisi mensubu olan, oyun yazarı, **Eugen İonesco**).

Tiyatro. Tiyatro başlangıcı, yerli halk tiyatro şekillerinde, saraylarda ve feodal dönemindeki zenginlerin evlerinde bulunmaktadır. 1817’de, romen dilinde ilk kurulan Oravița Tiyatrosu ve 1818’de Arad Tiyatrosu kapılarını açmıştır. 1819’da ise Bükreşte Cişmeaua Roşie’deki tiyatrodaki Euripide’nin ‘Hecuba’ oyunu oynanmaktaydı.

Düzyazı ve oyun yazarı İon Luca Caragiale’nin eserleri aslı romen tiyatrosunun yapı taşıdır.

Müzik. Arkeolojik kalıntılar, Roma ve Roma öncesiki Trakya’da çok iyi şekillenmiş bir müzik kültürü olduğunu göstermektedir. Orta Çağ’da romen sanatı aslı, manevi bir gerçektir ve Eflaklı dans, Avrupa’da çıkan dans dergilerinde belirtilmektedir.

Romen klasik müziği, keman virtüözü ve kompozitör, **George Enescu**’nun (bir dahi) eserleri ile ortaya çıktı. ‘George Enescu’ festivali, 19. gösterim’e ulaşan uluslararası müzik festivali, çağdaş müzik ünlülerinin katılımı ile, parlak müzisyenin kişiliğini kutlamaktadır.

Dünya sahnelerinde, piyanist **Dinu Lipatti**, keman virtüözü **İon Voicu** ve **Haricleea Darclee**’den (Puccini’nin operasında ‘Tosca’ rolünü oynayan ilk sanatçı) soprano **Angela Gheorghiu**’ya kadar, diğer ünlü enstrüman virtüözleri boy göstermektedirler.

Sinema. 1896’da Bükreş’te ilk sinema gösterileri olmuştur.

Ara ara başarılarla ismini duyurmuş, uzun bir dönemden sonra, uluslararası festivallerinde birçok film ödül almaktadır. Bunların arasında, 2005’te Cannes’da ödül alan, **Cristi Puiu**’nun yapımı, *Bay Lăzărescu’nun ölümü* ve ‘Palme d’Or’ ödülünü alan **Cătălin Mitulescu**’nun yapımı, Trafik kısa metraj filmin ‘Un certain regard’ bölümü sayılmaktadır.

Yine Cannes festivalinde, **Corneliu Porumboiu**’nun yapımı, ‘*Oldu veya olmadı*’ ‘Camera d’Or’ bölümünde başlangıç ödülünü almıştır. Cannes’da iki büyük romen başarısı daha takip etti: **Cristian Mungiu**’nun yapımı, Palme d’Or ödülünü alan, ‘*4 ay, 3 hafta ve 2 gün*’ ve **Cristian Nemescu**’nun filmi, ‘*California dreamin*’. 2009’da Cannes’da, ‘Romen Dalgası’nın’ iki yeni temsilcisi ödül almıştır: **Corneliu Porumboiu** (‘*Polis, sıfat*’) ve **Cristian Mungiu** (‘*Altın Çağ Hikayeleri*’). Ünlü gazete ‘The New York Times’, Cannes Festivali, Romen ödülü olmadan kendi adını taşıyamaz diye yazmıştır.